

*Dołącznik do uchwały Nr XXV/255/k/12
Rady Powiatu w Tarnobrzeskich Górach
z dnia 28 czerwca 2012 roku*

PROGRAM KOREKCYJNO – EDUKACYJNY DLA SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE

**realizowany w Powiecie Tarnobrzeskim
w latach 2012-2016**

opracowano w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
Tarnobrzeskie Góry 2012

upr. C.H.

WSTĘP

Program powstał w odpowiedzi na Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, jako część systemu działań skierowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i dopełnienie form administracyjno – prawnych podejmowanych wobec sprawców przemocy (delegacja w art.6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)). Program wpisuje się w założenia i cele: „Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2011-2014” (przyjętym uchwałą Rady Powiatu w Tarnowskich Górach nr VI/70/2011 z dnia 29 marca 2011 r.); „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowanego w Powiecie Tarnogórskim w latach 2011-2016” (przyjętym uchwałą Rady Powiatu w Tarnowskich Górach nr XI/110/2011 z dnia 28 czerwca 2011 r.) oraz Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Śląskim na lata 2009-2013.

Program został opracowany z uwzględnieniem wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Program spełnia wymogi określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259).

I. ŹRÓDŁA INFORMACJI O SPRAWCACH PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE TARNOGÓRSKIM

Informacji dotyczących sprawców przemocy w rodzinie w Powiecie Tarnogórskim udzielają:

1. Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Tarnogórskiego, w oparciu o realizację procedury „Niebieska Karta”;
2. Komenda Powiatowa Policji w Tarnowskich Górach;
3. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach;
4. Zespół kuratorskiej służby sądowej ds. karnych przy Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach;
5. Areszt Śledczy w Tarnowskich Górach;
6. Gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych Powiatu Tarnogórskiego;
7. Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

II. CHARAKTERYSTYKA SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE (OPIS I DIAGNOZA PROBLEMU SPOŁECZNEGO)

Przemoc jest pojęciem bardzo trudnym do jednoznacznego zdefiniowania. Można by pomyśleć, iż to tylko bicie i znęcanie się nad drugą osobą tak okrutnie, że widoczne są ślady na ciele. Jest to jednak przemoc w bardzo wąskim zakresie. Osoba zamknięta, zmuszana do różnych działań, odizolowana od świata, bez opieki, ignorowana, odrzucana, osoba, której potrzeby emocjonalne nie zostały zaspokojone to także ofiara przemocy. Przemoc ta nie pozostawia wprawdzie śladów na ciele, ale poważnie zagraża życiu psychicznemu jednostki. Gdyby wziąć pod uwagę ten aspekt okaże się, iż jest to bardzo szerokie pojęcie i wydawałoby się, że każdy pada ofiarą przemocy różnych agresorów w różnych okolicznościach i miejscach.

Przemoc opiera się na dominacji i podporządkowaniu, a zakłada nadużycie lub złe użycie władzy, autorytetu, siły fizycznej czy psychicznej, a także zadawanie cierpienia. Przemoc to zjawisko bardzo powszechne, występujące w każdym środowisku, zarówno w szkole, w pracy, jak i w domu. Wiele osób jest ofiarą przemocy w rodzinie, która powinna być ostoją i pomocą dla swoich członków. Przeważnie oprawcą jest mężczyzna-ojciec i mąż, a ofiarami- żona lub dziecko (albo oboje). Jednak coraz częściej zdarza się, iż sprawcą przemocy domowej jest kobieta- matka i żona. Ofiarą może być każdy. Panuje przekonanie, iż sytuacja przemocy zdarza się tylko w rodzinach patologicznych. Jednak przemoc domowa ma także miejsce w rodzinach „porządnym”, dobrze sytuowanych, o których mówi się jakoby były „wzorowymi rodzinami”. Tak jest tylko na zewnątrz ponieważ w ich ramach stosowane są różne formy krzywdzenia bliskich.

W świetle badań, osoby z rodzin patologicznych oraz nadużywające alkoholu czy narkotyków częściej stosują przemoc fizyczną oraz zaniedbują swoje dzieci. Rodziny o wyższym statusie społecznym także stosują przemoc, jednak bardzo często jest to przemoc psychiczna. Rodziny takie bardzo rzadko przyznają się do swoich błędów wychowawczych oraz stosowania przemocy.

Przemoc domowa to zjawisko będące przyczyną lub skutkiem dysfunkcji w rodzinie. Obejmuje nie tylko płaszczyznę fizyczną, ale też psychiczną. Godzi ona w prawa i dobra osobiste członków rodziny stających się jej ofiarami, powodując u nich szkodę i cierpienie.

- 1) przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- 2) przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi, często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,

Handwritten signature

- 3) przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążenia do kontrolowania współmałżonki/współmałżonka, partnerki/partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,
- 4) można nauczyć się nie stosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- 5) stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- 6) korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- 7) stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

Samo zjawisko przemocy jest trudne do zdiagnozowania ze względu na znaczną ciemną liczbę przestępstw. Z doświadczenia osób i organizacji zajmujących się przemocą domową wynika, że wszelkie statystyki nie oddają powagi problemu. Większość sytuacji przemocowych zachodzących wewnątrz rodziny w ogóle nie wychodzi na światło dzienne i nie jest zgłaszanych. W szczególności dotyczy to dzieci – ofiar przemocy w rodzinie, które z reguły nie potrafią same prosić o pomoc, a czasem dochodzi do zagrożenia ich zdrowia, a nawet życia.

Dane statystyczne Komendy Głównej w Warszawie, dotyczące zjawiska przemocy w Polsce przedstawia poniższa tabela:

Tab. 1 Zjawisko przemocy w Polsce w latach 2009-2011 na podstawie danych Komendy Głównej Policji w Warszawie

	2009	2010	2011
Interwencje domowe ogółem:	573.834	586.062	584.279
w tym dotyczące przemocy w rodzinie	81.415	83.488	70.867
Liczba ofiar przemocy	132.796	134.866	113.546
Liczba sprawców przemocy:	81.472	83.390	71.914
w tym: będących pod wpływem alkoholu	54.201	54.030	45.274
Liczba skierowanych przez Policję informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji i organizacji	101.576	109.872	101.830

Zródło: www.statystyka.policja.pl, z dnia 03.04.2012, godz 9:00

Z informacji zawartych w powyższej tabeli wynika, że w latach 2009-2011 przestępstwa z zakresu przemocy domowej stanowiły ok 14% wszystkich interwencji domowych. Znaczna liczba sprawców przemocy, dokonując przestępstwa była pod wpływem alkoholu.

Przemoc w rodzinie jest skomplikowanym i wieloobszarowym zjawiskiem, niezbędne jest więc interdyscyplinarne podejście do tego problemu, podejmowane przez samorząd działania

muszą mieć charakter systemowy. Jest oczywiste, że wszystkie działania na tym polu są ukierunkowane na pomoc ofiarom przemocy. Najpilniejszą sprawą jest zapewnienie bezpieczeństwa (powstrzymanie przemocy, odizolowanie sprawcy, itp.). Jednak te czynności nie wyczerpują możliwości pomocy. Potrzebne jest objęcie rodziny także pomocą psychologiczną, prawną, socjalną. Zadania własne Powiatu to m.in. tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Jak wynika z doświadczeń organów zajmujących się pomocą społeczną na naszym terenie (ośrodki pomocy społecznej, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, kuratorzy, Policja), przemoc w rodzinie jest zjawiskiem obecnym w życiu mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego, co potwierdzają informacje zawarte w poniższej tabeli:

Tab. 2 Przemoc w rodzinie w latach 2009 – 2011 na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach, wynikających z realizacji procedury „Niebieska Karta”

		2009	2010	2011
Liczba interwencji domowych ogółem		1912	1979	2062
Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie		116	132	117
Miejsce interwencji	miasto	94	97	86
	wieś	22	35	31
Liczba ofiar przemocy ogółem		227	238	217
W tym:	kobiety	116	127	117
	mężczyźni	8	14	7
	dzieci do 13 lat	63	63	59
	dzieci powyżej 13 lat	40	34	34
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem		118	134	118
W tym:	kobiety	9	10	4
	mężczyźni	106	124	114
	nieletni	3	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu		41	38	45
W tym:	Przewiezionych do izby wytrzeźwień	19	25	32
	Przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	5	1	2
Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej		9	4	3
W tym:	pokrzywdzeni	4	3	1
	sprawcy	5	1	2
Liczba skierowanych przez Policję informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji i organizacji		32	47	92
W tym do:	Ośrodków pomocy społecznej	14	25	65
	Gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	15	19	25

Placówek służby zdrowia	0	0	0
Organizacji pozarządowych	0	0	0
Innych (placówek opiekuńczo-wychowawczych, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy, PCPR, itp)	3	3	2

Na podstawie danych przedstawionych powyżej, można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich 3 lat (tj. w latach 2009-2011), Policja podjęła 5953 interwencji domowych na terenie Powiatu Tarnogórskiego. Wśród nich 365 dotyczyło czynów noszących znamiona przemocy domowej, co stanowi ok 6% wszystkich interwencji domowych.

Jak wynika z powyższej tabeli w trzech ostatnich latach Policja zanotowała 370 sprawców przemocy w rodzinie. Ok. 34% z nich, w chwili popełnienia czynu, było pod wpływem alkoholu, wskutek czego przewieziono ich do izby wytrzeźwień, bądź umieszczono w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia. Osobami dotkniętymi przemocą były głównie kobiety. Wśród ofiar, niepokojąco dużą liczbę stanowią dzieci i młodzież do 18. roku życia.

Z tabeli tej wynika również, że od 2009 roku rośnie liczba informacji przesyłanych przez Policję, głównie do ośrodków pomocy społecznej i gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Można zatem zaobserwować poprawę i polepszający się przepływ informacji pomiędzy różnego rodzaju instytucjami i organizacjami, które na co dzień spotykają się z problemem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące ofiar przemocy z terenu Powiatu Tarnogórskiego przedstawia poniższa tabela:

Tab. 3 Liczba ofiar przemocy objętych procedurą Niebieskiej Karty przez ośrodki pomocy społecznej Powiatu Tarnogórskiego w latach 2009 – 2011 z podziałem na płeć, wiek, wykształcenie.

	ogółem	płeć		wiek				wykształcenie				
		K	M	0-18	19-39	40-59	60-więcej	podstawowe	gimnazjalne	zawodowe	średnie	wyższe
Tarnowskie Góry	31	30	1	0	19	6	6	12	0	10	9	0
Miasteczko Śl.	58	22	2	34*	13	7	4	9	0	12	3	0
Radzionków	2	2	0	0	0	2	0	0	0	1	1	0
Ożarówice	13	9	4	6	3	2	2	4	2	1	4	0
Tworóg	17	16	1	8	5	4	0	2	0	4	3	0
Krupski Młyn	2	1	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0
Zbrosławice	1	1**	0	0	0	1	0	-	-	-	-	-
Kalety	6	6	0	0	2	4	0	0	0	5	1	0
Świerklaniec	28	14	14	9	13	3	3	0	0	2	3	4
RAZEM	158	101	23	58	56	29	15	29	2	35	24	4

* nie ustalono płci dzieci- ofiar przemocy

** nie ustalono wykształcenia osoby poszkodowanej

upr. CAF

Z powyższych informacji wynika, że ofiarami przemocy domowej na terenie Powiatu Tarnogórskiego są w większości kobiety. Ponadto osobami poszkodowanymi w wyniku przemocy domowej są najczęściej dzieci oraz osoby do 40. roku życia, posiadające wykształcenie zawodowe. Niemniej jednak, można zaobserwować pojawiającą się tendencję, iż ofiarami przemocy coraz częściej stają się osoby starsze, po 60. roku życia.

Z informacji uzyskanych z Prokuratury Rejonowej w Tarnowskich Górach wynika, że w latach 2009-2011 wszczęto 331 postępowań w sprawie znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub inną osobą (art. 207 k.k.). Z tego 124 sprawy zostały przekazane do Sądu wraz z aktem oskarżenia. Dane dotyczące osób skazanych z art. 207 k.k. przedstawia poniższa tabela.

Tab. 4 Osoby skazane z art. 207 k.k. na przestrzeni ostatnich trzech lat (dane Sądu Rejonowego oraz Aresztu Śledczego w Tarnowskich Górach)

	2009-2011
Liczba osób skazanych z art. 207 k.k.	236
Liczba osób, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary	175
Liczba osób pochodzących z Powiatu Tarnogórskiego, odbywające karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym	34
Liczba wyroków, w których wobec sprawcy został orzeczony obowiązek udziału w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy	0

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że między 2009 a 2011 rokiem 236 osób zostało skazanych z art. 207 k.k., jednakże wobec 3/4 spośród tych osób Sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary.

Z tabeli tej wynika również, że od 2009 roku do Aresztu Śledczego w Tarnowskich Górach przyjęto 34 osoby skazane między innymi z art 207 k.k., pochodzące z powiatu tarnogórskiego. Oznacza to, że zaledwie ok. 14% osób znęcających się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny odbywa karę pozbawienia wolności.

Na podstawie danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat, tj. w latach 2009-2011, kuratorzy do spraw karnych prowadzili 49 spraw dozorowych wobec osób skazanych z art. 207 § 1 k.k.

Niestety, w stosunku do żadnej z osób skazanych z art 207 k.k. Sąd nie orzekł o obowiązkowym udziale w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy.

Handwritten signature in blue ink.

Podsumowując powyższe dane można stwierdzić, że:

- liczba ofiar i sprawców przemocy utrzymuje się stale na wysokim poziomie;
- większość osób poszkodowanych w wyniku przestępstwa przemocy w rodzinie stanowią kobiety, posiadające wykształcenie zawodowe;
- znaczny odsetek ofiar przemocy domowej stanowią dzieci;
- widoczne zarysowuje się tendencja do stosowania przemocy wobec osób starszych;
- sprawcami przemocy są w większości mężczyźni. Zdarza się, że dokonując tych czynów są pod wpływem alkoholu;
- na przestrzeni ostatnich trzech lat (2009-2011) odnotowano 365 interwencji policji noszących znamiona przemocy domowej, z czego 331 spraw przeciwko sprawcom zostało wszczętych przez prokuraturę, a 124 przekazano do sądu wraz z aktami oskarżenia;
- na przestrzeni ostatnich trzech lat (2009-2011) Sąd skazał na karę pozbawienia wolności 236 sprawców przemocy. Zaledwie 34 z nich odbywa karę pozbawienia wolności;
- wobec żadnego ze sprawców Sąd nie orzekł obowiązku udziału w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy.

Z informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu tarnogórskiego wynika, że podejmowane działania wobec ofiar i sprawców przemocy mieściły się w obszarze:

- udzielania pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą,
- przeprowadzania rozmów informacyjnych i ostrzegawczych w stosunku do sprawców przemocy,
- kierowania sprawcy przemocy na leczenie odwykowe w związku z problemem alkoholowym sprawcy,
- spisywania uzgodnień i kontraktów socjalnych ze sprawcami przemocy oraz egzekwowanie podjętych przez sprawców uzgodnień i zobowiązań,
- kierowania na terapię rodzinną do Tarnogórskiego Ośrodka Terapii Uzależnień w Tarnowskich Górach,
- kierowania sprawców przemocy na prace społecznie użyteczne,
- współpraca z kuratorami dozorującymi sprawców,
- kierowanie na konsultacje psychologiczne i psychiatryczne,
- informowanie sprawców przemocy o możliwości uczestnictwa w Programie Korekcyjno-Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy w Rodzinie,
- monitorowania sytuacji rodzinnej poprzez wizyty pracowników socjalnych oraz dzielnicowych.

Powyższe dane wskazują, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem obecnym w społeczeństwie. Niezbędne jest więc podejmowanie działań, mających na celu powstrzymanie przemocy i zmniejszenie skali tego zjawiska. W tym celu opracowano Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie, będący odpowiedzią na Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Wynika on również z zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez powiat. Do zadań tych należą w szczególności: tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy oraz opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

III. CELE PROGRAMU

1. Uzyskanie przez sprawcę świadomości własnych przemocowych zachowań, stosowanych wobec członków własnej rodziny.
2. Uświadomienie sprawcy, czym jest przemoc.
3. Rozpoznanie przez sprawcę sygnałów ostrzegawczych, zapowiadających zachowania przemocowe.
4. Opracowanie „planu bezpieczeństwa”, zapobiegającemu użyciu siły i przemocy.
5. Nauka umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów bez użycia agresji i konstruktywnego wyrażania uczuć.
6. Promocja pozytywnych postaw (standardów i wartości), a w szczególności poczucia odpowiedzialności za własne czyny.
7. Uświadamianie pozytywnych postaw rodzicielskich oraz nabycie umiejętności trzymania dyscypliny bez przemocy jako alternatywy dla agresywnego karania.
8. Nauka umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych.
9. Zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie długofalowy efekt powstrzymania sprawców i zakończenia przemocy, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie.

dyrektor

IV. PLANOWANE DZIAŁANIA

ADRESACI PROGRAMU

1. Osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Tarnowskich Górach.
2. Osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy, którym sąd zawiesił warunkowo wykonanie kary, zobowiązując do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.
3. Osoby, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, a które ukończyły podstawowy cykl terapii z zaleceniem uczestnictwa w programie dla sprawców przemocy (w tym wypadku program korekcyjno-edukacyjny stanowi uzupełnienie tej podstawowej terapii).
4. Inne osoby, które samodzielnie podjęły decyzję o uczestnictwie w programie, w związku z ich kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie – ze szczególnym uwzględnieniem programów dla rodziców i opiekunów stosujących przemoc wobec dzieci.
5. Sprawcy przemocy, wobec których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty, skierowani przez Zespół Interdyscyplinarny Ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Należy jednak zaznaczyć, że kryterium ukończenia podstawowego cyklu terapii uzależnienia nie powinno być kryterium warunkującym udział w programie. Z ustaleń z praktykującymi terapeutami wynika bowiem, że bezzasadne jest wymaganie ukończenia terapii (ze względu na zniechęcanie się, brak motywacji), ani tym bardziej czekanie na jej ukończenie (gdyż uruchomienie mechanizmów zmierzających do samouświadamienia problemów i konieczności ich rozwiązania podczas jednej terapii pomaga w rozwiązaniu innych).

B. REALIZATORZY PROGRAMU

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.
2. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach.
3. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach.
4. Komenda Powiatowa Policji w Tarnowskich Górach.
5. Ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Tarnogórskiego.
6. Areszt Śledczy w Tarnowskich Górach.
7. Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień.
8. Gminne Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Powiatu Tarnogórskiego.

zup
QF

9. Organizacje pozarządowe.

10. Zespoły Interdyscyplinarne Ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

C. PROCEDURY KWALIFIKACJI UCZESTNIKÓW PROGRAMU

Nabór będzie odbywać się poprzez:

- zobowiązanie uczestnika na drodze sądowej do uczestnictwa w programie lub w zależności od okoliczności „skierowanie” od kuratora, dzielnicowego, terapeuty, zobowiązanie przez Zespół Interdyscyplinarny Ds. Przeciwdziałania Przemocy, albo samodzielne zgłoszenie się sprawcy przemocy;
- w przypadku braku uczestników do pracy w warunkach poradnianych program będzie realizowany na terenie Aresztu Śledczego w Tarnowskich Górach, na mocy stosownego porozumienia między dyrektorami Aresztu Śledczego i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- diagnozę kandydatów do udziału w programie dokonywaną przez psychologa, specjalistę ds. przemocy w rodzinie. Diagnoza powinna uwzględniać w szczególności:
  - wykluczenie chorób psychicznych (możliwe badania psychiatryczne wykluczające chorobę psychiczną);
  - zakwalifikowanie do programu pod warunkiem uznania przez kandydata faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie;
  - osoby, u których rozpoznano uzależnienie od alkoholu powinny być kierowane na terapię uzależnienia;
  - wyrażenie pisemnej zgody uczestnika i zobowiązanie do przestrzegania regulaminu programu.

D. OBSZARY ODDZIAŁYWAŃ I FORMY ICH REALIZACJI

Zawartość merytoryczna programu koncentruje się wokół następujących elementów:

- 1) edukacja – dostarczanie uczestnikom informacji, które będą pomocne w zrozumieniu dynamiki przemocy w kontekście procesów uczenia się społeczno- kulturowego i socjalizacji w roli męskiej. Edukacja konfrontuje wszystkie przekonania i postawy, przy pomocy których sprawcy usprawiedliwiają stosowanie przemocy. Uczestnicy uczą się w jaki sposób ich zachowanie krzywdząco wpływa na członków ich rodziny i na ich wzajemne relacje, a także przygotowują się do wzięcia pełnej odpowiedzialności moralnej i psychologicznej za swoje czyny, oraz do rozpoczęcia pozytywnych zmian w ich relacjach osobistych.

- 2) Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych – program dostarcza uczestnikom okazji do badania osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przez nich przemocy. Podczas zajęć promuje się postawy i wartości, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec postaw podtrzymujących przemoc.
- 3) Zmiany behawioralno – poznawcze – uczestnicy, którzy zaczną angażować się w proces zmiany postaw i zachowań, otrzymują możliwość ćwiczenia nowych, konstruktywnych form myślenia i reagowania, służących kontroli nad szkodliwymi zachowaniami oraz sprzyjających odpowiedzialnemu podejmowaniu decyzji w sytuacjach konfliktowych oraz utrzymywaniu egalitarnych relacji międzyludzkich bez przemocy.

Szczegółowa zawartość merytoryczna programu zostanie przygotowana przez prowadzącego zajęcia grupowe.

Praca indywidualna z uczestnikiem programu

Formy pracy: wywiady, kwestionariusze, analiza zgromadzonej dokumentacji pod kątem:

- rzeczywistych okoliczności skierowania do programu;
- określenia czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc;
- określenia najgroźniejszych i typowych form oraz okoliczności stosowania przemocowych zachowań;
- aktualnej sytuacji rodzinnej i zawodowej;
- cech osobistych istotnych dla pracy korekcyjnej.

Praca grupowa z uczestnikami programu

Formy pracy:

- miniwykłady (wyrażona w dostępny sposób wiedza psychologiczna na temat mechanizmów przemocy);
- projekcje filmów – praca na przykładowych, zobrazowanych sytuacjach, z wykorzystaniem filmów o charakterze edukacyjnym, fabularnym;
- praca analityczna – w ramach zajęć indywidualnych i grupowych analizowanie mechanizmów własnych zachowań;
- warsztaty konkretnych umiejętności;
- indywidualne spotkania terapeutyczne;
- „zadania domowe” – poddanie uczestnikom do przemyślenia i przeanalizowania zagadnień.

huzi
DAF

E. REGULY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

1. Regulamin zajęć powinien zostać opracowany przez prowadzącego wspólnie z uczestnikami i przyjęty przez nich do przestrzegania.
2. Udział w zajęciach jest obowiązkowy.
3. Konieczne jest opracowanie indywidualnego kontraktu, określającego zasady uczestnictwa w programie.
4. W przypadku osób, których uczestnictwo związane jest z decyzjami sądu ograniczającymi wolność osobistą, regulamin powinien przewidywać sankcje za uchylenie się od udziału w programie oraz obowiązek poinformowania przez prowadzącego sądu lub kuratora uczestnika.
5. Zapisy regulaminu powinny zobowiązywać uczestników do zachowań bezpiecznych i zgodnych z zasadami współżycia społecznego.

F. ZASADY PROWADZENIA ZAJĘĆ

1. Wszystkie informacje uzyskiwane od uczestników programu, dotyczące ich życia osobistego, muszą być objęte zasadą poufności (z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo).
2. Zajęcia powinny być prowadzone w grupach nie większych niż 10 – 15 osób.
3. Czas trwania edycji programu nie mniej niż 60 godzin dydaktycznych, z przerwami między zajęciami nie dłuższymi niż tydzień. W praktyce długość cykli korekcyjno – edukacyjnych będzie uzależniona od rodzaju i specyfiki grupy sprawców oraz od wyboru sposobu prowadzenia programu (optymalny czas trwania programu to 6 miesięcy).
4. Zajęcia ze sprawcami przemocy nie mogą być prowadzone w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy.
5. Oddziaływania korekcyjno–edukacyjne powinny być prowadzone przez osoby z wyższym wykształceniem, odpowiednim przygotowaniem psychologicznym oraz odbytym szkoleniem z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ważne jest by duet tworzyli kobieta i mężczyzna – obrazuje to modelowy układ komunikacji partnerskiej.

G. OCENA UCZESTNIKÓW PROGRAMU

Ocena postępów wynikających z uczestnictwa w programie związana jest m.in. z wypełnieniem zobowiązań znajdujących się w kontrakcie określającym zasady selekcji. Kryteria oceny dotyczą następujących zagadnień:

- obecność na zajęciach
- aktywność na zajęciach
- otwartość na uczestników i przekazywane treści
- wykorzystywanie poznanych technik

Handwritten signature/initials

- zachowywanie trzeźwości
- nie stosowanie przemocy
- ponoszenie odpowiedzialności za stosowaną przemoc
- zwracanie się o pomoc
- przyjmowanie uwag.

Ocena powinna być stosowana na różnych etapach programu i stanowić podstawę do zwolnienia z uczestnictwa w programie.

H. HARMONOGRAM RZECZOWO – FINANSOWY

Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji Programu w roku 2012 przebiega następująco:

RODZAJ DZIAŁANIA	KOSZTY (zł)	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
Zakup materiałów niezbędnych do realizacji programu w 2012r.	3150	PCPR	czerwiec 2012
Wyselekcjonowanie uczestników programu	0	- PCPR - Zespół Interdyscyplinarny Ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	czerwiec 2012
Przeprowadzenie indywidualnych spotkań diagnostycznych z uczestnikami programu	4 godz x 15 osób x 70 zł = 4200 zł	- PCPR - trener uprawniony do pracy ze sprawcą przemocy w rodzinie	czerwiec - lipiec 2012
Przeprowadzenie cyklu warsztatów korekcyjno – edukacyjnych dla uczestników programu	48 godz x 100 zł x 2 osoby. = 9600 zł	- PCPR - trenerzy uprawnieni do pracy ze sprawcą przemocy w rodzinie	lipiec - wrzesień 2012
Przeprowadzenie indywidualnych spotkań podsumowujących dla uczestników programu	1 godz x 70 zł x 15 osób = 1050 zł	- PCPR - trener uprawniony do pracy ze sprawcą przemocy w rodzinie	wrzesień 2012
Spotkanie ewaluacyjne realizatorów programu w 2012 roku – podsumowanie działań	0	PCPR	marzec 2013
Łączny koszt realizacji programu	18 000,00 zł		

Realizacja Programu w kolejnych edycjach będzie przebiegała zgodnie z harmonogramem działań opisanych powyżej, dostosowanym odpowiednio do lat następnych.

upr. C.A.

V. ZASADY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja programu nastąpi po uprzednim przyjęciu Programu przez Radę Powiatu oraz po zabezpieczeniu przez Wojewodę środków finansowych na realizację Programu, zgodnie z art. 6 pkt. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U.05.180.1493 z późn. zm.).

W miarę ewaluacji Programu i rozwoju infrastruktury społecznej możliwe są różne formy realizacji i zasady finansowania Programu.

VI. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja będą realizowane poprzez:

1. Przeprowadzenie badania ankietowego, dotyczącego postaw wobec przemocy, wśród uczestników zakwalifikowanych do programu, przed rozpoczęciem programu oraz po zakończeniu działań korekcyjno-edukacyjnych przez podmiot realizujący część szkoleniową;
2. Monitorowanie sytuacji rodzin sprawców przemocy w rodzinie- informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej, właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodzin oraz informacje uzyskane podczas okresowych spotkań Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
3. Spotkanie ewaluacyjne realizatorów programu raz w roku na terenie PCPR, mające na celu podsumowanie podjętych działań.

PODSUMOWANIE

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie będą prowadzone w formie programów działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie. Podstawowym celem tych wszystkich działań jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie.

Powodzenie realizacji programu w warunkach wolnościowych jest zależne od pozyskania uczestników skazanych na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu, zgłaszających się dobrowolnie lub kierowanych przez różne organizacje i instytucje

zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, szczególnie przez Zespoły Interdyscyplinarne do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Potrzebę oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie rozpowszechniono wśród kuratorów sądowych, policjantów, pracowników ośrodków pomocy społecznej oraz pozostałych członków zespołów interdyscyplinarnych, przeciwdziałających przemocy w rodzinie.

STAROSTA
Lucyna Ekkert

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU

Andrzej Fiała

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Tarnowskich Górach

mgr Klaudia Zuśk